

Prilog za biobibliografiju mons. dr. Andrije Živkovića

Ivica ZVONAR

Odsjek za povijesne znanosti HAZU, Zagreb

Pregledni rad
(primljeno: 3. ožujka 2010.)
UDK 262.14 Živković, A.(01)

U radu se tematizira život i rad hrvatskog svećenika mons. dr. Andrije Živkovića. Autor razmatra njegovo teološko i znanstveno djelovanje te organizacijski doprinos razvoju Katoličke crkve i pojedinih njezinih institucija (Bogoslovske fakulteta, Hrvatske bogoslovske akademije i dr.). Radi boljeg poznavanja Živkovićeve raznovrsnoga i plodonosnog djelovanja donosi se izbor iz njegove bibliografije.

Ključne riječi: Andrija Živković, biografija, bibliografija, crkvena povijest

Uvod

Život i rad gotovo zaboravljenoga hrvatskog svećenika i teologa mons. dr. Andrije Živkovića (1886.—1957.) do sada se fragmentarno tematizirao tek u nekoliko priloga. U kontekstu biobibliografskih podataka treba spomenuti nekrolog objavljen 1957.¹ te kratki prilog o Živkoviću iz 1974. godine.² U đakovačkom teološkom časopisu *Diacovensia* objavljene su vrijedne informacije o Živkoviću u radovima L. Marijanovića³ i M. Srakića.⁴ Kratku bilješku o Živkoviću napisao je i povjesničar Z. Matijević, koji je uputio na korisnu literaturu o tom svećeniku.⁵ Iz tog rakursa potrebno je napomenuti da se o Živkoviću ukratko govori u enciklopedijskoj natuknici iz 1929.⁶ te u spomenici Zagrebačkog sveučilišta iz 1969. godine.⁷ Osnovne podatke o djelovanju A. Živkovića kao sveučilišnog profesora na katedri kanonskog prava ta-

¹ [Juraj PAVIĆ], † Msgr. Dr. Andrija Živković, *Vjesnik Đakovačke biskupije* (dalje: *VDB*), Đakovo, 2/1957., 24-26.

² Ivan MARKOVIĆ, «Msgr. dr. Andrija Živković», *Županjski zbornik*, Županja, 4/1973., 187.

³ Luka MARIJANOVIĆ, «Kulturno-prosvjetna i preporodna djelatnost profesora i studenata đakovačke bogoslovije», *Diacovensia: teološki prilozi*, Đakovo, 4/1996., br. 1, 141.

⁴ Marin SRAKIĆ, «Odgojitelji u Bogoslovnom sjemeništu i profesori na Teologiji u Đakovu od 1806.—1996.», *Diacovensia: teološki prilozi*, 4/1996., br. 1, 236.

⁵ Zlatko MATIJEVIĆ, *Slom politike katoličkog jugoslavenstva: Hrvatska pučka stranka u političkom životu Kraljevine SHS (1919.—1929.)*, Zagreb, 1998., 52-53.; ISTI, «Jedan dokument o Hrvatskom katoličkom pokretu: Ljuboslav Kuntarić i apologija Hrvatskoga katoličkog seniorata», *Croatia christiana periodica* (dalje: *CCP*), Zagreb, 54/2003., br. 51, 125-126.

⁶ J.[ulijan] J.[ELENIĆ], «Živković Andrija Dr.», u: St.[anoje] STANOJEVIĆ, *Narodna enciklopedija: srpsko-hrvatsko-slovenačka*, knj. IV., Zagreb, 1929., 1342-1343.

dašnjega zagrebačkog Bogoslovnog fakulteta spomenuo je u svojim istraživanjima današnji pročelnik katedre prof. dr. sc. M. Berljak.⁸ »Biografsku infomaciju« o dr. Živkoviću danas se može pronaći na mrežnim stranicama Katoličkoga bogoslovnog fakulteta (KBF),⁹ odnosno Sveučilišta u Zagrebu.¹⁰ Na koncu, jedini zaseban prilog u kojem se obrađuje život i djelovanje dr. Živkovića predstavlja neobjavljeni diplomski rad I. Markovića obranjen 1996. na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Đakovu.¹¹

Arhivski izvori, koje ćemo u nastavku rada koristiti, pružaju nam određene informacije za bolje poznavanje Živkovićeva života i rada. Građa koja se čuva u arhivu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu i dokumenti iz Biskupijskog arhiva u Đakovu daju nam fragmentarne informacije prvenstveno o njegovu znanstvenom djelovanju. Nekoliko pisama iz korespondencije A. Živkovića sa Stjepanom Ivšićem, koja je sačuvana u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, omogućuje u određenoj mjeri uvid u Živkovićev privatni život u razdoblju od 1941. do 1954. godine. Uz to, nešto bibliografskih navoda može se pronaći i u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice, a kratki, gotovo »telegrafski«, zapis u povodu njegove smrti postoji i u zagrebačkome Nadbiskupskom arhivu. No, niz korisnih informacija važnih za bolje poznavanje njegova kulturnoga i znanstvenog rada može se pronaći u *Bibliografskom katalogu* Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža u Zagrebu.¹²

Kratki pregled života i djelovanja Andrije Živkovića

Andrija Živković rođen je 23. studenog 1886. u Sikirevcima kod Županje od oca Ivana i majke Marije (rođ. Dahm). Pučku školu je pohađao u rodnom mjestu, a gimnazijsko školovanje je nastavio u Vinkovcima (1898./1899.) i Osijeku (1899./1906.), gdje je i maturirao. U razdoblju od 1906. do 1913. kao pitomac Papinskog zavoda Germanicum et Hungaricum na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu studirao je filozofiju i teologiju. U Rimu je postigao »12. srpnja 1909. doktorat iz filozofije« i »25. lipnja 1913. doktorat iz teologije«. ¹³ Za svećenika je zaređen u Rimu 28. listopada

⁷ *Spomenica u povodu proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu*, sv. I., Zagreb, 1969., 396.

⁸ Matija BERLJAK, »Katedra kanonskoga prava Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu«, *Tkalčić: godišnjak Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije*, Zagreb, 9/2005., 428-429.; ISTI, »Hermanov hrvatski prijevod Kodeksa kanonskog prava«, u: *Franjo Herman i kodeks iz 1917.: Suum cuique tribuere: ZR Znanstvenog simpozija s međunarodnim sudjelovanjem prigodom 125. obljetnice rođenja Franje Hermana (1882.) i 90. obljetnice proglašenja prvog Kodeksa kanonskog prava (1917.)*, Đakovo, 2008., 103-135. Prof. dr. sc. Matiji Berljaku zahvaljujem na korisnim informacijama o literaturi glede istraživanja Živkovićeva djelovanja na području kanonskoga prava.

⁹ Usp. o A. Živkoviću <http://www.kbf.hr/stranica.aspx?pageID=24> (pristup ostvaren 30. ožujka 2009.) i <http://www.kbf.hr/stranica.aspx?pageID=31> (pristup ostvaren 30. ožujka 2009.)

¹⁰ Usp. <http://www.unizg.hr/rektori/azivkovic.htm> (pristup ostvaren 30. ožujka 2009.)

¹¹ Ivan MARKOVIĆ, *Život i djelo Andrije Živkovića* (obranjeni diplomski rad), Đakovo, 1996.

¹² Treba upozoriti da Leksikografski zavod Miroslav Krleža u Zagrebu u svojem *Bibliografskom katalogu* ima relativno dobru, ali ne i potpunu bibliografiju radova A. Živkovića. Zato autor ovoga članka donosi u nekim dijelovima nadopunjenu bibliografiju Živkovićevih radova.

¹³ Biskupijski arhiv Đakovo (dalje: BAĐ), Svećenička kartoteka Đakovačke i srijemske biskupije — dr. A. Živković.

da 1912. godine. Po povratku sa studija nastupio je 1. rujna 1913. u službu kapelana u Nuštru, a već 15. listopada iste godine imenovan je profesorom na đakovačkom biskupskom liceju. Đakovački biskup Ivan Krapac imenovao ga je 1. listopada 1914. svojim tajnikom. Tu je službu obnašao do 1920. godine. U razdoblju od 1914. do 1925. bio je profesor filozofije i sociologije na biskupskome bogoslovnom učilištu u Đakovu. U Đakovu je dr. Živković obnašao i druge službe.¹⁴ Tako je od 1. kolovoza 1914. do 1. travnja 1915. bio vojni dušobrižnik u austrougarskoj vojsci.¹⁵ U ratnom razdoblju bio je bilježnik nemoć.[išnog] odbora.¹⁶ Od 1914. do 1918. prvi je prefekt u đakovačkom Sjemeništu. Godine 1917. imenovan je trećim prebendarom u Đakovu, a od 1920. do 1925. bio je ravnatelj biskupske kancelarije i pravi član konzistorija. Počasnim papinskim komornikom imenovan je srpnja 1916., a tajnim komornikom 1923. godine.¹⁷

Kako bi napredovao u karijeri, Živković se 26. lipnja 1923. javio na natječaj za »ispražnjenu stolicu moralnog bogoslovlja u rimokatoličkom bogoslovnom fakultetu sveučilišta kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu«. Bogoslovskom fakultetu uputio je molbu »za imenovanjem profesorom iz moralnog bogoslovlja«, ¹⁸ no profesorski zbor fakulteta odbio ju je jer »nije habilitiran niti imade pred sobom naučnoga rada iz te struke«. ¹⁹ Na Bogoslovskom fakultetu u Zagrebu je dr. Živković ukazom kralja Aleksandra 28. veljače 1925. imenovan profesorom moralnog bogoslovlja. ²⁰ Službu sveučilišnog profesora obavljao je sve do umirovljenja 1953. godine. Tijekom rada na fakultetu biran je za dekana u četiri navrata (1926./1927., 1928./1929., 1929./1930. i 1934./1935.). Bio je »upravnik seminara za moralno bogoslovlje, honorarni nastavnik za službeno dopisivanje i župsku administraciju, [...] član Stalne ispitne komisije za profesorske ispite«. ²¹ Također, nakon iznenadne smrti dr. Ivana A. Ruspinića, u »ak. god. 1937./1938. kao honorarni nastavnik za kanonsko pravo određen je redoviti profesor moralnoga bogoslovlja, dr. Andrija Živković«. ²² Potom se zajedno s dr. Jankom Šimrakom založio da za nastavnika kanonskog prava bude ime-

¹⁴ *Isto*.

¹⁵ Arhiv Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu (dalje: AKBF), Uvjerenje štaba IV. armijske oblasti, br. 1363 od 13. rujna 1927.

¹⁶ »Iskaz uplata u nemoćišnu zakladu biskupije u godini 1917.«, *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, Đakovo, 46/1918., br. 4, 32-33.

¹⁷ BAĐ, Svećenička kartoteka Đakovačke i srijemske biskupije — dr. A. Živković. Također usp. Z. MATIJEVIĆ, *Slom politike katoličkog jugoslavenstva*, 52-53.; ISTI, »Jedan dokument o Hrvatskom katoličkom pokretu...«, *CCP*, 54/2003., br. 51, 125-126.

¹⁸ AKBF, Molba dr. A. Živkovića od 26. lipnja 1923.

¹⁹ AKBF, Odgovor Odjeljenja za prosvjetu i vjere Pokrajinske uprave za Hrvatsku i Slavoniju br. 31.203 od 23. srpnja 1923. U tom kontekstu treba napomenuti da je dr. Živković još 1917. pokrenuo postupak habilitacije. Usp. o tome AKBF, dokument br. 106 od 31. listopada 1917. Na koncu, habilitirao je 1924. godine.

²⁰ BAĐ, Svećenička kartoteka Đakovačke i srijemske biskupije — dr. A. Živković.

²¹ Arhiv Rektorata Sveučilišta u Zagrebu (dalje: ARSZ), *Sveučilišne vlasti, osoblje, ustanove i Red predavanja u Sveučilištu Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu: (zim. poljeće 1939/40.)*, Zagreb, 1939., 41.

²² M. BERLJAK, »Katedra kanonskoga prava Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu«, *Tkalčić*, 9/2005., 428-429.

novan dr. Franjo Herman.²³ U tom kontekstu važno je napomenuti da je upravo Živković bio ocjenjivač (cenzor) Hermanova hrvatskog prijevoda *Kodeksa kanonskog prava*.²⁴ Od 1938. do 1940. Živković je bio rektor Zagrebačkog sveučilišta, a u akademskoj godini 1940./1941. sukladno utvrđenom redu izabran je na dužnost prorektora.²⁵ »Rektorsku službu vršio je u najtežim prilikama, kada su politička previranja u Zagrebu i svijetu bila na vrhuncu, a Drugi svjetski rat na početku. U takvim prilikama policija upada na Sveučilište i krši njegovu tradicionalnu autonomiju, a rektor ostaje nemoćan nad događajima.«²⁶ Dr. Živković bio je predsjednik »Odbora za podmladak«, koji je podupirao mlade znanstvenike u istraživanju i usavršavanju u okviru sveučilišnih institucija.²⁷

Na glavnoj skupštini Hrvatske bogoslovske akademije (HBA), održanoj 20. kolovoza 1923., dr. Živković bio je izabran za »člana radnika«.²⁸ Dolaskom u Zagreb 1925. započeo je njegov plodonosan rad u okrilju HBA, gdje je niz godina obavljao službu blagajnika, a u organizaciji Akademije sudjelovao je i kao predavač na javnim predavanjima. Na stranicama *Katoličkog lista* povremeno je pisao o radu Akademije, čije je djelovanje svesrdno nastojao afirmirati među svećenstvom i katoličkim svjetovnjacima.²⁹ Predsjednik HBA mons. dr. Fran Barac poslao je 1939. Mati Ujeviću, glavnom uredniku *Hrvatske enciklopedije* i dr. Živkoviću u ime Akademije suglasnost »da bi redakciju iz teologije preuzeli za Hrv.[atsku] Enciklopediju članovi HBA: gg. Sveučilišni profesori dr. Andrija Živković i dr. Stjepan Bakšić, dok bi tajničke poslove vodio g. sveučilišni docent dr. Vilim Keilbach.«³⁰ Nakon smrti dr. Barca na mjesto predsjednika HBA izabran je dr. Živković (1941.).³¹

U pedagoškom radu je dr. Živković bio cijenjen, a na znanstvenom polju percipiran kao »duboki mislilac i strogo naučni radnik sa finim smislom za detaljna opažanja«, koji je težio stvaranju trajnih vrijednosti, jer u njegovim radovima »struji svjež-

²³ Isto, 430. Živković se i nakon Hermanova umirovljenja zalagao za njegov ostanak na Bogoslovnom fakultetu. Usp. o tome Valerija MACAN, »Franjo Herman: život i djelo«, u: *Franjo Herman i kodeks iz 1917.*, 68-69.

²⁴ Detaljnije o tome usp. M. BERLJAK, »Hermanov hrvatski prijevod *Kodeksa kanonskog prava*«, u: *Franjo Herman i kodeks iz 1917.*, 117-118., 131-132.; ISTI, »Uvodna riječ prijevodu *Kodeksa kanonskog prava* Franje Hermana«, u: *Kodeks kanonskog prava: uređen po odredbi Sv. Oca pape Pija X.: proglašen po nalogu pape Benedikta XV.: s predgovorom, izvorima i stvarnim kazalom stožernika Petra Gasparrija*, Zagreb, 2007., VI. Također vidi: Stjepan RAZUM, »Predstavljanje objavljenih hrvatskih prijevoda Zakonikâ«, u: *Franjo Herman i kodeks iz 1917.*, 42.

²⁵ ARSZ, *Sveučilišne vlasti, osoblje, ustanove i Red predavanja u Sveučilištu Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu: (zim. poljeće 1940/41.)*, Zagreb, 1940.

²⁶ I. MARKOVIĆ, »Msgr. dr. Andrija Živković«, 187.

²⁷ AKBF, Dopis Društva za Strossmayerovo sveučilište upućen prof. dr. Aleksandru Gahsu 9. studenog 1928., br. 76-1938.

²⁸ AKBF, Potvrda od 20. kolovoza 1923. izdana A. Živkoviću od strane HBA (br. 101).

²⁹ Npr. usp. A. ŽIVKOVIĆ, »Izdanja Hrvatske Bogoslovske Akademije«, *Katolički list* (dalje: KL), Zagreb, 78/1927., br. 37, 516-517.; ISTI, »Hrvatska Bogoslovska Akademija u Zagrebu«, KL, 79/1928., br. 6, 73-74.; ISTI, »Za 'Hrvatsku Bogoslovsku Akademiju'«, KL, 83/1932., br. 3, 31.

³⁰ AKBF, Pismo mons. dr. Frana Barca, br. 63/39.

³¹ AKBF, Zapisnik odborske sjednice HBA od 7. veljače 1941. godine.

ina crkvenog i narodnog života.«³² Zauzeto je sudjelovao u ekumenskom pokretu i budno pratio zbivanja na kulturnom i širem društvenom planu. Tridesetih godina 20. st. u više je stručnih priloga analitički razmatrao fenomen nacizma i komunizma u sferi aktualnih ideoloških kretanja. Njegovim je trudom stvorena »nova terminologija u moralnoj struci«, a zaslužan je bio i za reorganizaciju studija teologije na Bogoslovskom fakultetu u Zagrebu.³³ Glavno Živkovićevo djelo, *Katoličko moralno bogoslovlje*, objavljeno je u tri sveska u razdoblju od 1938. do 1946. godine. Ono »predstavlja prvi sustavan i znanstven prikaz cjelokupnog moralnoga nauka, a namijenjeno je ponajprije studentima moralne teologije na našim učilištima. Djelo je napisano na klasičnome teološkom nauku Tome Akvinskoga i Alfonza de Liguorija.«³⁴ Živković je usto napisao i objavio niz drugih samostalnih publikacija. Valja istaknuti da je godinama revno surađivao u raznim časopisima — *Luč*, *Hrvatska straža*, *Vrhbosna*, *Glasnik biskupija Bosansko-đakovačke i srijemske*, *Hrvatska prosvjeta*, *Katolički list*, *Hrvatska smotra*, *Nedjelja*, *Bogoslovska smotra*, *Vjesnik župe sv. Marka*, *Za vjeru i dom*, *Acta Academiae Velehrade* i dr.³⁵ S poznatim pravnikom dr. Matijom Belićem, isto tako bivšim pitomcem Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu, osnovao je kulturno-politički tjednik 'Đakovačke pučke novine' koje izlaze kasnije pod imenom 'Narodna Obrana', odnosno 'Hrvatska Obrana'.³⁶ U razdoblju od 1917. do 1920., a tada je službovao u Đakovu, bio je urednik biskupijskog *Glasnika*, a od 1925. do 1938. godine na čelu je najstarijega hrvatskog teološkog časopisa *Bogoslovska smotra*.³⁷ Kada je 1938. podnio ostavku na mjesto urednika *Smotre*, Hrvatska mu je bogoslovska akademija, koja je tada skrabila za objavljivanje te publikacije, odala priznanje za »dugogodišnji neumorni savjesni i poštivovni rad oko uređivanja i unapređivanja« časopisa.³⁸

Pored obveza i službi u institucijama Katoličke crkve, dr. Živković je tridesetih godina sudjelovao u radu Hrvatskoga planinarskog društva (HPD) kao njegov potpredsjednik. U ljeto 1934. središnji upravni odbor HPD-a sa žaljenjem je primio Živkovićevu odluku da više ne želi biti izabran u odbor Društva zbog preopterećenosti drugim poslovima.³⁹ Od jugoslavenske države Živković je dobio orden Sv. Save II. i III. reda, a za građanske zasluge još i bugarsko i talijansko odličje. Dobro je poznao njemački, talijanski, latinski i francuski, a služio se bugarskim, češkim i ruskim jezikom.⁴⁰

³² J. PAVIĆ, † Msgr. Dr. Andrija Živković, *VDB*, 2/1957., 25.

³³ Isto, 26. U tom smislu može ga se uvrstiti u preteče današnje Katedre socijalnog nauka Crkve.

³⁴ Usp. <http://www.kbf.hr/stranica.aspx?pageID=24> (pristup ostvaren 30. ožujka 2009.)

³⁵ M. SRAKIĆ, »Odgojitelji u Bogoslovnom sjemeništu...«, *Diacovensia: teološki priloz*, 4/1996., br. 1, 236.

³⁶ L. MARIJANOVIĆ, »Kulturno-prosvjetna i preporodna djelatnost...«, *Diacovensia: teološki priloz*, 4/1996., br. 1, 141.

³⁷ Isto. Treba upozoriti da u nekim drugim radovima o Živkovićevu djelovanju postoje i drugačije tvrdnje o tijeku njegove službe. Tako M. Sračić navodi da je Živković bio urednik *Glasnika* od 1918. do 1922. godine. Usp. M. SRAKIĆ, »Odgojitelji u Bogoslovnom sjemeništu...«, *Diacovensia: teološki priloz*, 4/1996., br. 1, 236.

³⁸ AKBF, Pismo HBA upućeno A. Živkoviću 21. listopada 1938., br. 55/38.

³⁹ AKBF, Pismo Hrvatskoga planinarskog društva od 2. srpnja 1934. upućeno dr. Živkoviću.

A. Živković bio je sudionik političkih zbivanja na hrvatskom prostoru u okviru političke platforme Hrvatskoga katoličkog pokreta, odnosno njegova intelektualnog vodstva Hrvatskoga katoličkog seniorata. Obično ga se svrstava u skupinu slavonskih seniora-«integralaca», koji su se u političkoj aktivnosti priklanjali frankovačkom pravaštvu. U monarhističkoj se Jugoslaviji nakon osnutka Hrvatske pučke stranke aktivno uključio u njezin rad.⁴¹

Neposredno nakon svršetka Drugoga svjetskog rata bio je, kao i dio njegovih kolega sa Sveučilišta, u svojevrstnoj nemilosti jugoslavenskih komunističkih vlasti. Njegova korespondencija s prijateljem, kolegom i nasljednikom na mjestu rektora dr. Stjepanom Ivšićem svjedoči o nezadovoljstvu stanjem u društvu nakon 1945. godine.⁴² Tako u pismu Ivšiću od 12. studenog 1945., među ostalim, piše: «[...] Čime da Te tješim? Riječi su prazna jeka u ovoj desolaciji. Ući u sebe i pod vidom Providnosti promatrati sitni naš životni puteljak — jedina je mudrost i utjeha misaonom čovjeku. [...]».⁴³

Potkraj rujna 1956., nekoliko mjeseci prije smrti, dr. Živković napisao je oporuku. Za izvršitelje imenovao je svoje prijatelje, prof. dr. Ivana Škrebline s Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu i dr. Josipa Salača, duhovnika u zagrebačkom Bogoslovskom sjemeništu. Budući da nije posjedovao nekretnine, odredio je da se pokretine (namještaj i odijela) daju nekom siromašnom svećeniku, njegovoj braći, sustanarkama i kućnoj pomoćnici. Knjige je ostavio knjižnici zagrebačkog KBF-a, a nešto novca namijenio svećeničkoj zakladi u Đakovu te sjemeništima u Zagrebu i Đakovu. Autorsko pravo na djelo *Katoličko moralno bogoslovje* još za života prenio je na Biskupski ordinarijat u Đakovu, a pravo na ostala djela ostavio je zagrebačkom Bogoslovskom zboru. Na kraju oporuke izrazio je želju da bude pokopan na Mirogoju.⁴⁴

Mons. dr. Andrija Živković umro je u Zagrebu 10. siječnja 1957., u 71. godini života i 45. godini svećeništva. Pokopan je u crkvi Krista Kralja na Mirogoju. Sprovodne su obrede, uz asistenciju mnoštva svećenika, vodili tadašnji zagrebački nadbiskup koadjutor Franjo Šeper i đakovački biskup Stjepan Bäuerlein.⁴⁵

⁴⁰ BAĐ, Svećenička kartoteka Đakovačke i srijemske biskupije — dr. A. Živković.

⁴¹ Z. MATIJEVIĆ, «Politička orijentacija dijela hrvatskih katoličkih seniora u Slavoniji od objavljivanja 'Svibanjske deklaracije' Jugoslavenskog kluba u Beču do osnutka Hrvatske pučke stranke (1917.—1919.)», *Scrinia Slavonica: godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, Slavonski Brod, 1/2001., 200-214.

⁴² Korespondencija Živković — Ivšić pohranjena je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici i broji 6 pisama. Jedno je pismo iz 1941., tri iz 1945., po jedno iz 1946. i 1954. godine. U osnovi u tim pismima, koja nisu opsežna, ponajviše je riječ o prilikama na Zagrebačkom sveučilištu i na Bogoslovnom fakultetu, o općem stanju u društvu i sudbinama zajedničkih prijatelja nakon 1945. Također, u nekoliko navrata Živković se dotiče Ivšićeva progona i izolacije u Brodskom Stupniku zbog navodne suradnje s ustaškim vlastima u razdoblju 1941.—1945. te svojih zdravstvenih tegoba. Ta su pisma privatna korespondencija prijatelja i nekadašnjih suradnika koji, se dobro poznaju i međusobno poštuju. Usp. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rukopisa, Andrija Živković, Pisma Stjepanu Ivšiću, R 4836b (dalje: NSK-ZR, R-4836b).

⁴³ Pismo A. Živkovića upućeno S. Ivšiću, Zagreb 12. studeni 1945. (NSK-ZR, R-4836b)

⁴⁴ BAĐ, Oporuka dr. A. Živkovića, br. 209 (25. siječnja 1957.).

⁴⁵ [J. PAVIĆ], † Msgr. Dr. Andrija Živković, *VDB*, 2/1957., 24-25.

Zaključak

Mons. dr. Andrija Živković (1886.—1957.) svojim je životom i djelovanjem ostavio snažan pečat u razvoju teološke misli na hrvatskom prostoru. Kao pedagog, dugogodišnji sveučilišni profesor i znanstvenik godinama je zauzeto radio na Bogoslovskom fakultetu u Zagrebu. Vrijedan obol na kulturnom, znanstvenom i organizacijskom planu dao je u okviru Hrvatske bogoslovne akademije, ali i u nizu drugih tijela u krilu Katoličke crkve. U nekoliko navrata bio je dekan Bogoslovskog fakulteta, a neposredno prije Drugog svjetskog rata i rektor zagrebačkog Sveučilišta. Prikupljena Živkovićeva bibliografija zorno svjedoči o njegovu golemom znanju i širokom rasponu interesa.

Ivica Zvonar

Contribution for the Bio-bibliography of Mons. Dr. Andrija Živković

This article examines the life and work of the Croatian priest and theologian Mons. Dr. Andrija Živković. Using a biographical framework, the author shows his productive theological and other scholarly work as well as his organisational contributions to the development of the Catholic Church and some of its institutions (Faculty of Theology, Croatian Theological Academy and similar). To become more familiar with the work of Živković, a selection of works has been chosen from a bibliography of his works, which clearly witnesses his exceptional knowledge and wide range of interests.

Bibliografija radova mons. dr. Andrije Živkovića⁴⁶

1) Monografske publikacije

ŽIVKOVIĆ, Andrija: *Dr. Antonin Cyril Stojan nadbiskup olomučki: uspomeni velikog pobornika za ideju unije*, Djakovo, 1924.

*** *Enciklike pape Pija XI.: za moralno-socijalni preporod društva*, Zagreb, 1931.

*** *Eugenika i moral*, Zagreb, 1933.

*** *Ispovijesti sv. Augustina*, knjiga I—X, Zagreb, 1930.

*** *Jedinstvo kršćanske kulture*, Zagreb, 1930.

*** *Katolička crkva i duh evropske kulture: osvrt na izvode g. M. Vidovića u časopisu »Uzgaatelj«* br. 1/1926., Zagreb, 1926.⁴⁷

⁴⁶ U arhivu KBF-a u Zagrebu čuva se »Popis znanstvenih radova prof. dr. A. Živkovića« koji mi je bio temelj u pokušaju sastavljanja Živkovićeve bibliografije. Usp. AKBF, Popis. Također, kako sam već napomenuo, vrijedne bibliografske »crstice« o Živkoviću, a koje su mi ovom prigodom poslužile kao korisno pomagalo, nalaze se i u *Bibliografskom katalogu* Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža u Zagrebu, te dijelom u »starom« kartičnom i on line katalogu NSK.

⁴⁷ Taj je Živkovićev rad prvi put objavljen na stranicama zagrebačkog *Katoličkog lista*, 77/1929., br. 22, 23 i 26.

- *** *Katolička prosvjeta: naša savremena dužnost*, Osijek, 1924.
- *** *Katoličko moralno bogoslovlje*, 3 sv. (Sv. 1 [opći dio]: *Osnovno moralno bogoslovlje*; Sv. 2 [posebni dio]: *Kršćanske kreposti uopće, a bogoslovske i stožerne napose*; Sv. 3 [posebni dio]: *Božje i crkvene zapovijedi*), Zagreb, 1938.—1946.
- *** *Kulturni boljševizam*, Zagreb, 1933.
- *** *Naša Crkva i naša inteligencija*, Mostar, 1929.
- *** *Obitelj u svijetlu kršćanstva: predavanje održano u priredbi socijalnog tjedna god. 1937.*, Zagreb, 1938.
- *** *Oče naš: razmatranja o molitvi Gospodnjoj*, Zagreb, 1943.
- *** *Osnovne ideje njemačkog »pozitivnog kršćanstva«*: (Alfred Rosenberg: *Der Mythos des XX. Jahrhunderts*), Zagreb, 1935.⁴⁸
- *** *Osnovno moralno bogoslovlje: tekst za priručnik moralnog bogoslovlja*, 1. svezak, Zagreb [s. a.]
- *** *Praktički značaj jednog diela nauke u sastavu bogoslovske znanosti*, Zagreb, 1944.
- *** *Problem etičke kulture*, Mostar, 1927.
- *** *Sakramentalno djelovanje milosti u Presvetoj Euharistiji: s naročitim obzirom na psihološko-pedagoško područje: (habilitaciona studija)*, Đakovo, 1924.

Uz spomenute samostalne publikacije potrebno je spomenuti i dva djela koja u osnovi imaju monografsku formu, a Živković im je u određenoj mjeri urednik i na neki način (suo)autor. Riječ je o naslovima: *Diversa I / Ex libris* prof. dr. Andrija Živković,⁴⁹ odnosno *Diversa VI / Ex libris* prof. dr. A. Živković.⁵⁰ Također, u rukopisu opsega deset tiskanih araka, Živković je imao djelo radnoga naslova *Kršćanski moral i novo društvo*.⁵¹

2) Prilozi u monografskim i periodičkim publikacijama (članci, prikazi, bilješke, izvještaji, recenzije i tsl.): izbor⁵²

ŽIVKOVIĆ, Andrija: »Acta IV. conventus velehradensis«, u: *Bogoslovska smotra* (Zagreb),⁵³ 13/1925., 508-509.

*** »Acta V. congressus velehradensis«, u: *Bogoslovska smotra*, 16/1928., 122-123.

⁴⁸ Ponegdje se može naići i na navod: *Osnovne ideje »pozitivnog kršćanstva«* u *Njemačkoj*.

⁴⁹ Živković je sabrao i uvezo 34 rada različitih autora i tema pod radnim nazivom »Diversa I«. Usp. o tome katalog knjižnice KBF-a na web adresi <http://biblio.kbf.hr/web/start01.htm>

⁵⁰ Živković je sabrao i uvezo 14 radova i tema raznih autora pod radnim naslovom »Diversa VI«. Usp. o tome katalog knjižnice KBF-a na web adresi <http://biblio.kbf.hr/web/start01.htm>

⁵¹ Usp. AKBF, Popis.

⁵² U bibliografiji koja slijedi nastojao sam spomenuti ponajprije sve Živkovićeve važnije članke, ali nisu navedene sve njegove brojne recenzije i prikazi raznovrsnih publikacija. Pokušao sam napraviti ilustrativan izbor koji pokazuje široki raspon Živkovićevih interesa i znanja. Osim toga, mnoge je članke Živković, prema vlastitoj tvrdnji, pored publikacija koje se navode u daljnjem tekstu, objavio u časopisima — *Orlovska misao*, *Djački Orao*, *Za vjeru i dom*, *Vjesnik župe sv. Marka*, *Nedjelja*, *Hrvatska straža* i dr. — koji mi trenutačno nisu u cjelini dostupni. Manje prinose u *Bogoslovskoj smotri* objavio je u razdoblju od 1925. do 1942., a uvijek ih je označavao oznakom A. Ž. O tome usp. AKBF, Popis.

⁵³ U primjercima časopisa *Bogoslovska smotra* koji su mi bili dostupni nije uvijek bilo jasno o kojem se točno broju (svesku) unutar pojedinog godišta radi. Stoga, pri navođenju raznih godišta *Bogoslovske smotre* nisam uvijek navodio i broj, nego ponekad samo godište i stranicu na kojoj se nalazi određeni članak.

- *** »Anderlić dr. Vinko: Nacrti za euharistijske propovijedi«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1931., 509.
- *** »Annuario della universita catholica del Sacro Cuore«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 376-377.
- *** »Antropološki problem u Haeckela«, u: *Hrvatska straža* (Krk), 9/1911., br. 4, 336-347.
- *** »Antun Matasović: Cvijet pod stablom«, u: *Djakovačke pučke novine* (Đakovo), 3/1922., br. 14, 1-2.
- *** »Apostolat hrvatskih križara« u: *Nedjelja* (Zagreb), 13/1941., 9.
- *** »Apostolat Katoličke akcije: uz problem katoličkih nastupa«, u: *Nedjelja*, 15/1943., br. 10, 10.
- *** »Apostolsko pismo 'Antoniana solemnna' od 1. ožujka 1931.: (o 700-godišnjici smrti sv. Antuna Padovanskoga)«, u: *Katolički list* (Zagreb), 82/1931., br. 24, 296-297.
- *** »Apsolutna fiziološka sterilnost«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 264-266.
- *** »Arsić Vel.: Moralna kriza našeg društva«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 241-242.
- *** »Ateistički pokret: povodom nove enciklike pape Pija XI o ateizmu«, u: *Nedjelja*, 4/1932., br. 22, 1.
- *** † Aurelio Palmieri«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 236.
- *** »Bačić A.: Introductio copiosa in opera S. Thomae A.«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 372-373.
- *** »Barbalić Fran: Vjerska sloboda«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 285.
- *** »Bilješke iz moralnog bogoslovlja«, u: *Bogoslovska smotra*, 22/1934., br. 4, 391-394.
- *** † Biskup dr. Antun Mahnić«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske* (Đakovo), 49/1921., br. 1, 3-4.
- *** »Biskup Strossmayer — apostol crkvenog jedinstva«, u: *Novosti* (Zagreb), 20/1926., br. 309, 4.
- *** »Biskupijski ljetopisac, kroničar, historičar«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 66/1938., br. 14, 105-106.
- *** »Bivši križari«, u: *Nedjelja*, 16/1944., br. 17, 7.
- *** »Bogoslovlje«, u: *Hrvatska enciklopedija*, Zagreb, 1941., sv. 2, 717-718.
- *** »'Bogoslovska smotra' kroz trideset godina«, u: *Bogoslovska smotra*, 31/1943., 144-145.
- *** »Bogoslovski fakultet«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 236.
- *** »Bogoslovski fakultet i veza s realnim životom«, u: *Katolički list*, 80/1929., br. 20, 251-253.
- *** »Boljševički prodor u dušama«, u: *Nedjelja*, 4/1932., br. 47, 1-2.; br. 48, 1.
- *** »Bopp Linus: Wir sind die Zeit«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 285.
- *** »Borba protiv boljševiziranja društva«, u: *Katolički list*, 82/1931., br. 22, 265-267.
- *** »Borislav Mihajlović-Lorenac: Vrlina i sreća. Iz 13. knjige Zadužbine Dimitrija Stamenkovića, koju je izdala Srpska kraljevska akademija. Beograd 1926.«, u: *Katolički list*, 77/1926., br. 42, 579-580.
- *** »Božićni misterij i krvava stvarnost«, u: *Nedjelja*, 16/1944., br. 37-38, 9.
- *** »Brusić: Otok Rab«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 115-116.
- *** »Buchberger M.: Lexikon für Theologie und Kirche«, u: *Bogoslovska smotra*, 18/1930., 482-485.

- *** »Buchbergerov Lexikon für Theologie und Kirche«, u: *Katolički list*, 82/1931., br. 2, 15-16.; br. 3, 29-30.
- *** »Bulić: Razvoj arheoloških istraživanja i nauka u Dalmaciji kroz zadnji milenij«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 406-407.
- *** »Bulić dr. F.: Sv. Venancije, prvi biskup solinski«, u: *Bogoslovska smotra*, 16/1928., 379-380.
- *** »Bulić-Abramić: Vijesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 405-406.
- *** »Butorac Pavao: Kršćansko jedinstvo«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 390-391.
- *** »Charles Darwin. K stogodišnjici njegova rođenja (12. II. 1809.)«, u: *Luč* (Zagreb), 4/1909., br. 6-7, 313-316.⁵⁴
- *** »Civitas terrena kod sv. Augustina«, u: *Bogoslovska smotra* 19/1931., br. 1, 51-66.
- *** »Crkva i kultura«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 2-3, 189.
- *** »Crkva i život«, u: *Vjesnik župe sv. Marka: obiteljski list za vjersku kulturu* (Zagreb), 4/1934., br. 4-5, 21-24.
- *** »Crkva i život. Osvrt na jedan 'odgovor' g. M. Vidovića«, u: *Katolički list*, 78/1927., br. 3, 29-32.
- *** »Crkva i život. Refleksije na ovogodišnje uskrnsne svečanosti u Rimu«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 4/1934., br. 4-5, 21-24.
- *** »Crkva u radu za duhovni napredak čovječanstva. Osvrt na tvrdnje g. Miljenka Vidovića u predavanju 'Društvene dekadencija', u: *Katolički list*, 76/1925., br. 43, 549-551.
- *** »Crna disonanca«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 46/1918., br. 5, 40-41.
- *** »Čudna i strašna pojava«, u: *Bogoslovska smotra*, 28/1940., br. 3, 233-236.
- *** »Dan kršćanske znanosti. Misli za propovijed na IV. korizmu nedjelju«, u: *Katolički list*, 79/1928., br. 11, 132-133.
- *** »Der Grosse Herder«, u: *Bogoslovska smotra*, 24/1936., 219-220.
- *** »Descendencija i pitanje o razvitku čovjeka«, u: *Hrvatska prosvjeta* (Zagreb), 1/1914., br. 2, 77-82.
- *** »Deus scientiarum Dominus«, u: *Vrhbosna: svećenička revija* (Sarajevo), 50/1936., br. 12, 275-278.
- *** »Dočkal Kamilo: Dijecezanski muzej«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 5, 379-380.
- *** »† Dr. Antonin Cyril Stojan, nadbiskup olomučki«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 51/1923., br. 23, 183-185.
- *** »† Dr. Fran Barac«, u: *Bogoslovska smotra*, 28/1940., 322-332.
- *** »Dr. Georg Pheilschifter. Religion und Religionen im Weltkrieg ...«, u: *Bogoslovska smotra*, 6/1915., 402-403.
- *** »† Dr. Iv. Bujanović«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 237.
- *** »Drugi njemački monistički kongres«, u: *Hrvatska straža*, 11/1912., br. 1, 110-112.
- *** »Društvena zaštita obitelji«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 2/1932., br. 4, 26-27.
- *** »Dva jubileja«, u: *Bogoslovska smotra*, 17/1929., 336.
- *** »Enciklika Pija XI. o sv. Augustinu«, u: *Bogoslovska smotra*, 18/1930., 430-440.

⁵⁴ U časopisu *Luč* surađivao je dr. Živković i pod pseudonimom Hrabroslav Graničar.

- *** »Enciklike pape Pija XI. za moralno-socijalni preporod društva«, u: *Bogoslovska smotra*, 17/1929., 231-251., 419-439.
- *** »Enciklike pape Pija XI. za moralno-socijalni preporod društva«, u: *Bogoslovska smotra*, 18/1930., 74-92., 175-192.
- *** »Enciklike pape Pija XI. za moralno-socijalni preporod društva«, u: *Bogoslovska smotra*, 19/1931., br. 2, 113-146.
- *** »Epifanija u staroj kršćanskoj umjetnosti«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 45/1917., br. 1, 5-6.
- *** »Etičko-uzgojni pokret«, u: *Katolički list*, 76/1925., br. 28, 349-351.
- *** »Euharistički kongres u Ljubljani«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 217-218.
- *** »Euharistija u životu katoličke mladosti«, u: *Euharistijski kongres u Zagrebu 18.—19. VIII. 1923.*, Zagreb, 1923.
- *** »Faber P.: De la devotion au Pape«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 411-412.
- *** »Fahsel Kaplan: Die Überwindung des Pessimismus, Meine Vorträge, Gespräche mit einem Gottlosen«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 238.
- *** »Filozofija i religija«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 43/1915., br. 9, 73-74.; br. 10, 83-85.
- *** »Filozofija i religija«. U: *Hrvatska prosvjeta*, 10/1923., br. 4, 193-194.
- *** »Filozofija kulturno-etičkog pokreta«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 197-199.
- *** »Filozofija naše akcije«, u: *Misao: list orlovskog preporoda* (Zagreb), god. 1929., br. 3, 51-53.
- *** »Filozofijski rad nadbiskupa Dr. Antuna Bauera«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 57/1929., br. 13, 110-112.
- *** »Frédéric Eccard: Le Bolchevisme paralyse la France«, u: *Bogoslovska smotra*, 26/1938., 433-434.
- *** »Fuchs Alfred: Sjedinjeni Crkvi«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1931., 508.
- *** »G. St. Pašev: Pravoslavno-hrišćansko učenje za npravstvenost-ta«, u: *Bogoslovska smotra*, 30/1942., 134-135.
- *** »Germanski mitos i austrijski katolicizam«, u: *Katolički list*, 89/1938., br. 12, 133-135.
- *** »Giovani Papini«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 6/1936., br. 5-12, 24.
- *** »Glavna skupština HBA«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 218.
- *** »Gorjanovićeve proslave«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 236-237.
- *** »Govor predsjednika HBA«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 70/1942., br. 9, 65-69.
- *** »Grimaud Charles: Foyers brisés, aux veufs, aux veuves, aux albandonnés«, u: *Bogoslovska smotra*, 24/1936., 220-221.
- *** »Historijska i psihološka vjerodostojnost Augustinovih 'Isповijesti', u: *Katolički list*, 81/1930. br. 47, 593-595.
- *** »Hoćemo li biti sretan ili nesretan narod«, u: *Kalendar Hrvatski Radiša* (Zagreb), god. 1937., 71-72.
- *** »Homscheid A.: Erlösung und Aufbau«, u: *Bogoslovska smotra*, 17/1929., 341-342.
- *** »Hrvatska Bogoslovska Akademija«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 233-234.

- *** »Hrvatski socijalni tjedan«, u: *Bogoslovska smotra*, 28/1940., 485-486.
- *** »Ideje vodilje pape Pija XI.«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 57/1929., br. 8, 61-64.
- *** »In memoriam — prof. Ludovici Billot«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 87-91.
- *** »Ivšić Dr. M.: Ekonomski i politički parlamenat«, u: *Bogoslovska smotra*, 17/1929., 468.
- *** »Iskaz milodara sakupljenih u godini 1917.«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 46/1918., br. 3, 23-24.
- *** »Iskaz milodara u godini 1918.«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 47/1919., br. 2, 14-15.
- *** »Iskaz uplata u nemocišnu zakladu biskupije u godini 1917.«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 46/1918., br. 4, 32-33.
- *** »Iskaz uplata u nemocište u godini 1918.«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 47/1919., br. 5, 36-37.
- *** »Ivan Kalan: Svijet za Krista«, u: *Bogoslovska smotra*, 25/1937., 228-229.
- *** »Izdanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti«, u: *Bogoslovska smotra*, 24/1936., 444.
- *** »Izvodi g. Justina Popovića o katolicizmu«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 218-220.
- *** »Jablanović Dr. I.: Galileo Galilei«, u: *Bogoslovska smotra*, 16/1928., 541-542.
- *** »Javno mnijenje i — masoni«. U: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 4, 279-281.
- *** »Javno vrijeđanje svećenika«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 1, 68-71.
- *** »Jedan jubilej«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 110.
- *** »Jedan savremeni glas o Bl. Ozani Kotorskoj«, u: *Bogoslovska smotra*, 21/1933., br. 4, 329-331.
- *** »Jedan uzrok književničkih otpada«, u: *Hrvatska straža* (Zagreb), 7/1935., br. 138, 4, 9.
- *** »Jezuitsko učenje i jezuitska načela u moralnom bogoslovlju«, u: *Bogoslovska smotra*, 17/1929., 303-307.
- *** »Joannes G.: Le card. Mercier«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 286.
- *** »Jubilej nadbiskupa Dr. Josipa Šadlera: prigodom 50 godišnjice misništva«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 46/1918., br. 11, 85-87.
- *** »K jubileju Msgr. don Frane Bulića«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 47/1919., br. 22-23, 170-171.
- *** »K pitanju seksualnog odgoja«, u: *Bogoslovska smotra* 19/1931., br. 4, 408-411.
- *** »K problemu sterilizacije. Marksistička 'naučnost'«, u: *Hrvatska smotra: za književnost, umjetnost i društveni život* (Zagreb), 2/1934., br. 4, 157-161.
- *** »Karitativna realnost i viša stvarnost«, u: *Katolički list*, 88/1937., br. 47, 559-561.
- *** »Katić Lovre: Svoji na svome«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 285.
- *** »Katolicizam i kriza«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 3/1933., br. 7-12, 55-58.
- *** »Katolicizam i kriza«, u: *Nedjelja*, 6/1934, br. 1, 2-6.
- *** »Katolicizam u životu hrvatskog naroda«, u: *Narodna obrana: list za prosvjetu, gospodarstvo i društveni život* (Đakovo), 10(6)/1929, br. 8, 1-3.
- *** »Katolicizam u životu hrvatskog naroda«, u: *Nedjelja*, 1/1929, br. 2, 1-2.

- *** »Katolička crkva i duh evropske kulture«, u: *Katolički list*, 77/1926., br. 22, 303-305.; br. 23, 323-324.; br. 26, 361-366.
- *** »Katolička sveučilišta«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 234-235.
- *** »Katolički ponos«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 7/1937., br. 1-3, 3-5.
- *** »Katolički ukop notornih masona«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 342-345.
- *** »Knjige društva sv. Jeronima«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 46/1918., br. 2, 16-17.
- *** »Komunizam ne rješava socijalnoga pitanja«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 4/1934., br. 6-7, 33-37.
- *** »Kongres za etičku kulturu«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1925., br. 4, 495-497.
- *** »Kongres za povijest kršćanstva«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 111.
- *** »Kongres za studij istočnog bogoslovlja«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1925., 497-499.
- *** »Konstantin Gutberlet †«, u: *Bogoslovska smotra*, 17/1929., 88-89.
- *** »Korff: Biographia catholica«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 411.
- *** »Križarstvo na obrani vjere i domovine«, u: *Nedjelja*, 9/1937, br. 51-52, 3-4.
- *** »Kršćanski nazor o svijetu i književnost. Prilog anketi o hrvatskoj katoličkoj književnosti«, u: *Katolički list*, 86/1935. br. 24, 295-296.⁵⁵
- *** »Kukolj ...«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 46/1918., br. 13, 104-105.
- *** »Kulturni život i katolicizam«, u: *Organizacijski vjesnik* (Zagreb), 4/1926., br. 1, 15-18.; br. 2, 7-11.
- *** »Kulturno-etički pokret i religija«, u: *Narodna politika* (Zagreb), 9/1926., br. 14 (2. 4. 1926.), 7-8.; br. 15 (9. 4.1926.), 3-4.
- *** »Lexikon für Theologie und Kirche«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 97-98.
- *** »Linhardt R.: Unsere Glaube«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 284-285.
- *** »Literarno-naučni rad našega svećenstva«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 65/1937., br. 7, 50-54.
- *** »Liturgijski pokret kod nas«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 2-3, 190.
- *** »L'union des eglises o Strossmayeru«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1925., 500-501.
- *** »Ljubuncić Salih: Vidovićeva škola«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1925., 504-508.
- *** »† Ljudevit Ivančan«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 216-217.
- *** »Mainage Th.: Immortalite«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 373-374.
- *** »Marie P. Et Grou: Jesus en croix«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 411-412.
- *** »Marjanović Dr. Č.: Živa Crkva u Rusiji«, u: *Bogoslovska smotra*, 16/1928., 242-244.
- *** »Masonerija u Hrvatskoj«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 2-3, 166-169.
- *** »Matocha dr. I.: Bytnost milosti posvecujici ve svetle pisma svatého«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 133-134.
- *** »Merkelbach: Summa theologiae moralis«, u: *Bogoslovska smotra*, 22/1934., br. 4, 397-399.

⁵⁵ Pretisak te rasprave objavljen je u knjizi *Na Goru Gospodnju: anketa o hrvatskoj katoličkoj književnosti* (Zagreb, 2006., 125-133.). Tom je prigodom pisac predgovora i priređivač djela Božidar Petrač ustvrdio da je prvotno izdanje bilo pretiskano iz *Katoličkog lista* te objavljeno 1935. u Zagrebu, a da mu je urednik bio istaknuti katolički svjetovnjak Petar Grgec.

- *** »Meunier L: Gerbe de merveilles«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 282-283.
- *** »Moderno ropstvo«, u: *Nedjelja*, 1/1929, br. 21, 2-3.
- *** »Moenner Ch.: Autour du clocher«, u: *Bogoslovska smotra*, 21/1933., sv. 2, 188.
- *** »Moli se za tihu sućut«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 1, 72-73.
- *** »Moralnost periodičkog uzdržavanja u braku«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 471.
- *** »Msgr. Dr. Andrija Spiletak«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 6., 428-432.
- *** »Nadgrobní govori«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 2-3, 169-172.
- *** »Nagovor Sv. Oca Pija XII. omladini«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 1, 71-72.
- *** »Nakon enciklike 'Mortalium animos'«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 57/1929., br. 4, 27-30.
- *** »Naši časopisi«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 224-228.
- *** »Naučni rad bugarskog bogoslovske fakulteta u Sofiji«, u: *Bogoslovska smotra*, 28/1940., 479-483.
- *** »Noldinovi dokazi za probabilizam«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1925., 364-365.
- *** »Notae ad quaestiones e theologia morali«, u: *Bogoslovska smotra*, 22/1934., br. 2, 177-181.
- *** »Nove jeronimske knjige«, u: *Bogoslovska smotra*, 26/1938., 224-225.
- *** »'Nove' kreposti«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 4, 272-277.
- *** »Novi časopisi«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 228-230.
- *** »Novi sistem naučnoga rada na bogoslovskom fakultetu u Zagrebu«, u: *Bogoslovska smotra*, 24/1936., 114-125.
- *** »Njemački protestanti na obrani svoje konfesije«, u: *Vrhbosna*, 49/1935., br. 4, 73-84.
- *** »O eugenici s moralnog gledišta«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 175-195., 348-371.
- *** »O eugenici s moralnog gledišta«, u: *Bogoslovska smotra*, 21/1933., br. 2, 111-139.
- *** »O vremenu fiziološke sterilnosti, II. Oslobođanje od trudnoće zbog sušice«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 80-87.
- *** »Oberški Dr. J.: Strossmayerovi govori na vatic. koncilu«, u: *Bogoslovska smotra*, 17/1929., 474-476.
- *** »Osnovne ideje kršćanske socijalne nauke o društvenom poretku«, u: *Hrvatski socijalni tjedan* (Zagreb), 3/1939., 153-165., 292-293.
- *** »Osnovne ideje njemačkog 'pozitivnog kršćanstva': (Alfred Rosenberg: Der Mythos des XX. Jahrhunderts)«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 233-254.
- *** »Osvrt na 'Jedno potrebno objašnjenje' fra dr. V. Jeličića«, u: *Bogoslovska smotra*, 24/1936., 442-443.
- *** »† P. Artur Vermeersch D.I.«, u: *Bogoslovska smotra*, 24/1936., 411-413.
- *** »Palestina u godini Kristova jubileja«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 62/1934., br. 4, 27-29.; br. 5, 33-36.
- *** »Papa Pijo XI. i obitelj«, u: *Katolički list*, 80/1929. br. 47, 597-600.
- *** »Papa Pijo XI o kršćanskom braku«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 1/1931., br. 2, 9-11.
- *** »Papa Pijo XI. u izgradnji povijesti Crkve i čovječanstva«, u: *Bogoslovska smotra*, 27/1939. br. 2, 135-145.
- *** »Papa Pijo XII. o 'učenu svetih znanosti'«, u: *Bogoslovska smotra*, 28/1940., 417-429.

- *** »† Pazman dr. Josip«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1925., 499-500.
- *** »Periodica de re morali canonica liturgica«, u: *Bogoslovska smotra*, 27/1939. br. 3, 222-224.
- *** »Petrović U.: Za svaki dan«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 377-378.
- *** »Petz dr. Vlado: Škola i dom kao faktori odgojnog procesa«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 346-347.
- *** »Pioniri Katoličke Akcije«, u: *Vrhbosna*, 46/1932., br. 1, 11-13.
- *** »Pirota A.: Sancti Thomae in Aristotelis librum de anima commentarium«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 243.
- *** »Pokušaji obrane neomaltuzijanizma«, u: *Katolički list*, 83/1932., br. 6, 66-69.
- *** »Polaganje vijenaca na odar pokojnika«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 4, 277-279.
- *** »Pontificium Atheneum Lateranense Commentarium«, u: *Bogoslovska smotra*, 26/1938., 434.
- *** »Poraba crkvenih zvona i izvanjerske svrhe«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 91-93.
- *** »Poraba pričesne patene«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 6, 436.
- *** »Posljedice pometnuća«, u: *Bogoslovska smotra*, 30/1942., 130-131.
- *** »Posljednja stranica iz povijesti kulturkampfa«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 45/1917., br. 15, 114-116.
- *** »Potreba našega vremena«, u: *Katolički tjednik* (Sarajevo, Banja Luka), 20(23)/1944., br. 31, 3.
- *** »Poviest filozofije i teologije kod Hrvata«, u: *Bogoslovska smotra*, 31/1943., 150-151.
- *** »Praktički značaj jednog diela nauke u sustavu bogoslovske znanosti«, u: *Bogoslovska smotra*, 32/1944., 50-64.
- *** »Pravo i pravda«, u: *Zlatno klasje* (Zagreb), 1/1938., br. 1, 7-9.
- *** »Predavanja HBA«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 234.
- *** »Predavanja HBA«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 218.
- *** »Predavanja u priredbi Hrvatske bogoslovske akademije«, u: *Bogoslovska smotra*, 28/1940., 486-487.
- *** »Pregledna karta katoličke Crkve u Bosni i Hercegovini«, u: *Bogoslovska smotra*, 24/1936., 442.
- *** »Prilozi k pitanjima moralnog bogoslovlja«, u: *Bogoslovska smotra*, 22/1934., br. 2, 177-181.
- *** »Problem nevjere u naše vrijeme«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 6/1936., br. 5-12, 17-21.
- *** »Problem vjerskog ujedinjenja«, u: *Bogoslovska smotra*, 16/1928., 153-160., 305-312., 440-455.
- *** »† profesor dr. Ivan Angelo Ruspini«, u: *Bogoslovska smotra*, 22/1934., br. 4, 373-377.
- *** »Promocija biskupa dr. A. Akšamovića«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 235.
- *** »Psihološki problem Krista«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1925., 481-488.
- *** »Rasegna di morale e diritto«, u: *Bogoslovska smotra*, 27/1939. br. 5, 391-393.
- *** »Rasizam u svjetlu katoličkog nazora na svijet i život«, u: *Katolički list*, 89/1938., br. 33, 389-392.
- *** »Rector Magnificus o potrebama Hrvatskog sveučilišta«, u: *Hrvatski akademičar* (Zagreb), 2/1938.-1939., br. 3, 1.

- *** »Reinke dr. J.: Naturwissenschaft Weltanschauung, Religion«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1925., 504.
- *** »Rene Clairfeu: L'heure va — t'elle sonner?«, u: *Bogoslovska smotra*, 24/1936., 218-219.
- *** »Riche Jules: Les savant sont — ils des croyants«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 134-135.
- *** »Riječ o klerikalizmu«, u: *Katolički list*, 79/1928., br. 10, 122-124.
- *** »Rotary pokret se širi ...«, u: *Vrhbosna*, 48/1934., br. 1, 8-10.
- *** »Savremena pitanja: vjersko znanstvene rasprave za naobražene krugove«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 47/1919., br. 4, 28-29.
- *** »Scheeben Dr. M. J.: Die Mysterien des Christentums«, u: *Bogoslovska smotra*, 21/1933., sv. 2, 185.
- *** »Schmidlin J.: Katolische Weltmission und deutsche Kultur«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 238-239.
- *** »Sebastiani N.: Summarium theologiae moralis«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 243.
- *** »Sedamsto-godišnji jubilej sv. Antuna Padovanskog«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 1/1931., br. 5, 37-38.
- *** »Svećeničke grobnice«, u: *Bogoslovska smotra*, 30/1942., 132-133.
- *** »Ščetinec: Socijalna organizacija fašizma«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 226-227.
- *** »Sovjetski boljševizam i komunizam«, u: *Katolički list*, 93/1942., br. 17, 196-198.
- *** »Spiletak Dr. A.: Biskup J. J. Strossmayer na vatic. saboru«, u: *Bogoslovska smotra*, 17/1929., 475-476.
- *** »Starija hrvatska bogoslovska književnost: prilozi za povijest moralnog bogoslovlja«, u: *Bogoslovska smotra*, 26/1938., 345-360.
- *** »Stein J. H.: Der deutsche Heilige im Petersdom«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 243-244.
- *** »Sto godina hrvatske kulture: Prigodom jubileja 'Matice Hrvatske'«, u: *Bogoslovska smotra*, 30/1942., br. 1, 58-59.
- *** »Strah od katoličkog imena«, u: *Nedjelja*, 2/1930, br. 46, 1.
- *** »Strossmayerovo slavlje«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 235-236.
- *** »Suvremene društvene potrebe«, u: *Hrvatski sjever: književna i prosvjetna revija Pododbor Matice Hrvatske u Osieku*, (Osiek), 1/1944., br. 2, 65-68.
- *** »Sveta vojna ljubavi i dobrotvornosti«, u: *Katolički list*, 82/1931. br. 46, 553-555.
- *** »Sv. Augustin u povijesti kulture. O 1500 godišnjici smrti«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 58/1930., br. 23, 190-193.; br. 24, 197-199.
- *** »Sveučilištarci i rad za Katoličku Akciju«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 6, 433-435.
- *** »Što je spriječilo Bergsonov prijelaz na katolicizam?«, u: *Bogoslovska smotra* 30/1942., br. 1, 64-65.
- *** »Što su Rotary?«, u: *Nedjelja*, 6/1934, br. 17, 3-4.
- *** »Ter Haar Franciscus: Casus constantiae«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 347.
- *** »Ter Haar Franciscus: Casus constantiae«, u: *Bogoslovska smotra*, 25/1937., 430-431.
- *** »Tissier Mgr.: Le cinquantenaire de l'institut catholique de Paris«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 133-134.
- *** »Tko će pobijediti?«, u: *Nedjelja*, 4/1932, br. 1, 1.

- *** »Tko nam boljševizira školu«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 61/1933., br. 13, 98-100.
- *** »Tolstojeva etika. (Osvrt na predavanje dra. I. Maretića)«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 118-122.
- *** »Tomić: Vidovičev pokret jedno merkantilno poduzeće«, u: *Bogoslovska smotra*, 15/1927., 118-119.
- *** »Tragična se vremena mogu opet vratiti«, u: *Nedjelja*, 16/1944., br. 16, 3.
- *** »U čemu je trajna vrijednost Augustinovih Ispovijesti«, u: *Katolički list*, 81/1930. br. 49, 615-618.
- *** »Uspomeni † Dr. Julijana Jelenića«, u: *Bogoslovska smotra*, 19/1931., br. 4, 406-408.
- *** »Uz prijedlog međimurskoga svećenstva«, u: *Bogoslovska smotra*, 31/1943., 160-162.
- *** »Vallet Dr. A.: Lourdes, comment interprètes ses guérisons«, u: *Bogoslovska smotra*, 17/1929., 467.
- *** »Važnije odredbe i rješenja sv. Stolice objavljena u 'Acta Apostolicae Sedis' godine 1935.«, u: *Bogoslovska smotra*, 24/1936., 185-188.
- *** »Važnije odredbe i rješenja sv. Stolice objavljena u Acta Apostolicae Sedis god. 1936.«, u: *Bogoslovska smotra*, 25/1937., 201-202.
- *** »Vernhes J.: Amour et souffrance«, u: *Bogoslovska smotra*, 14/1926., 373.
- *** »Vidović Emanuel: Društvena dekadencija«, u: *Bogoslovska smotra*, 13/1925., 510-511.
- *** »Vidrićev kulturno-etički pokret«, u: *Za vjeru i dom: list za katol. žensku omladinu* (Zagreb), 13/1926., br. 5, 92-96.
- *** »Viktor Kralj: L. N. Tolstoj«, u: *Bogoslovska smotra*, 29/1941., br. 5, 377-379.
- *** »Villanova Gerster a Zeil Thoma: De integritate confessionis«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 347-348.
- *** »Višekratno uživanje mesa na dane samoga posta«, u: *Bogoslovska smotra*, 30/1942., br. 1, 65-66.
- *** »Vjerski pojavi među vojskom i narodima u sadanjem svjetskom ratu«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 45/1917., br. 1, 4-5.; br. 2, 22-23.; br. 4, 28-29.; br. 5, 34-36.; br. 6, 45-47.; br. 8, 60-61.; br. 9, 70.
- *** »Vjersko-moralni odgoj srednjoškolske omladine«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 321-335.
- *** »Vjerujemo u pobjedu dobra nad zlom: k Božiću godine 1935.«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 5/1935., br. 4-12, 23-24.
- *** »Vjersko-moralni odgoj srednjoškolske omladine«, u: *Bogoslovska smotra*, 23/1935., 321-335.
- *** »Za čistoću javne atmosfere: (Proti psovki)«, u: *Vrhbosna*, 47/1933., br. 12, 285-286.
- *** »Za katoličku štampu!«, u: *Glasnik biskupija bosanske i srijemske*, 47/1919., br. 19, 146-147.; br. 20, 155-156.
- *** »Za moralni i duhovni preporod društva«, u: *Vjesnik župe sv. Marka*, 8/1938., br. 5-12, 10-11.
- *** »Za praksu: I. O vremenu fiziološke sterilnosti, II. Oslobođanje od trudnoće zbog sušice«, u: *Bogoslovska smotra*, 20/1932., 80-87.
- *** »Za slobodu misli i slobodu uzgoja«, u: *Nedjelja*, 8/1936, br. 51-52, 1.